

Temeljem članka 15. Zakona o Upravi za neizravno oporezivanje ("Službeni glasnik BiH", broj 89/05) i članka 61. stavak 2. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02), ravnatelj Uprave za neizravno oporezivanje d o n o s i :

UPUTU O UTVRĐIVANJU CARINSKE VRIJEDNOSTI

DIO PRVI UVODNE I ZAJEDNIČKE ODREDBE

Članak 1. (Predmet)

Ovom Uputom bliže se propisuje način utvrđivanja carinske vrijednosti, sukladno Sporazumu Svjetske trgovinske organizacije (WTO) o primjeni članka VII Općeg sporazuma o tarifama i trgovini (GATT).

Članak 2. (Pravna osnova)

Utvrdjivanje carinske vrijednosti robe regulirano je:

- a) odredbama članka 25. do 33. Zakona o carinskoj politici Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 57/04 i 51/06), (u daljnjem tekstu: Zakon) i
- b) odredbama članka 60. do 92. Odluke o provedbenim propisima Zakona o carinskoj politici Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 63a/04 i 60/06), (u daljnjem tekstu: Odluka), koje uključuju i Priloge 11. do 14. Odluke.

DIO DRUGI CARINSKA VRIJEDNOST I METODE UTVRĐIVANJA CARINSKE VRIJEDNOSTI

GLAVA I ZAJEDNIČKE ODREDBE

Članak 3. (Carinska vrijednost)

Carinska vrijednost je vrijednost robe koja je prihvaćena ili utvrđena od strane carinskih organa i na koju se nakon potrebnih prilagodbi, primjenjuju stope iz Carinske tarife Bosne i Hercegovine.

Članak 4. (Metode utvrđivanja carinske vrijednosti i redoslijed primjene)

- (1) Sporazum Svjetske trgovinske organizacije o primjeni članka VII Općeg sporazuma o tarifama i trgovini (GATT) određuje da se carinska vrijednost uvezene robe

utvrđuje korištenjem jedne od šest metoda utvrđivanja carinske vrijednosti, koje moraju biti primijenjene sljedećim redoslijedom:

- a) Metoda 1: metoda transakcijske vrijednosti,
  - b) Metoda 2: transakcijska vrijednost jednake robe,
  - c) Metoda 3: transakcijska vrijednost slične robe,
  - d) Metoda 4: metoda odbijanja (*cijena po jedinici mjere*)
  - e) Metoda 5: proračunata vrijednost i
  - f) Metoda 6: rezervni metod (*raspoloživi podatci*)
- (2) Carinska vrijednost se utvrđuje korištenjem metode transakcijske vrijednosti (cijena koja je stvarno plaćena ili se trebala platiti za robu koja se prodaje za izvoz u zemlju uvoza).
- (3) U slučajevima kada se metoda transakcijske vrijednosti smatra neprimjenjivom, carinski organi dužni su navesti razloge neprimjenjivosti metode transakcijske vrijednosti.

GLAVA II UTVRĐIVANJE CARINSKE VRIJEDNOSTI NA TEMELJU METODE TRANSAKCIJSKE VRIJEDNOSTI

Članak 5.

(Metoda 1: Metoda transakcijske vrijednosti)

- (1) Transakcijska vrijednost je cijena stvarno plaćena ili plativa za robu kada se prodaje za izvoz u zemlju uvoznicu, prilagođena sukladno odredbama članka 29. i 30. Zakona.
- (2) Cijena stvarno plaćena ili plativa jeste ukupno plaćanje koje je izvršio ili treba da izvrši kupac prodavcu ili u korist prodavca za uvezenu robu i uključuje sva izvršena plaćanja kao uvjet za prodaju uvezene robe od strane kupca prodavcu ili od strane kupca trećoj strani da bi ispunili obvezu prodavca.
- (3) Carinska vrijednost uvezene robe je transakcijska vrijednost robe kojoj se određuje carinska vrijednost ako su svi uvjeti ispunjeni.

Članak 6.

(Korištenje metode transakcijske vrijednosti)

- (1) Metoda transakcijske vrijednosti odgovara principu slobode sporazuma u trgovini.
- (2) Kupoprodajni ugovor podrazumijeva razmjenu roba, usluga ili imovine između prodavca (ili trgovca) i kupca (ili naručitelja) po dogovorenoj vrijednosti u novcu (ili ekvivalentu novca) koja je plaćena ili s obećanjem da će ista biti plaćena.
- (3) Ugovor nema propisane forme.
- (4) Ugovor o kupoprodaji mora se odnositi na robu, tj. na pokretnu robu, uključujući i električnu energiju, kao vrstu robe, radi utvrđivanja carinske vrijednosti.
- (5) Ugovor mora biti zaključen prije nastanka carinskog duga.
- (6) Prodajom se neće smatrati sljedeće:
  - a) filijala ili predstavništvo koje vrši uvoz iz centralnog ureda,

(Kako bi se primijenila metoda transakcijske vrijednosti, mora postojati prodaja za izvoz. U okolnostima u kojima se vlasništvo nad robom ne mijenja, npr. izvoznik isporučuje robu vlastitom zaposleniku, filijali ili predstavništvu koji nemaju ovlaštenje da sami sklapaju ugovor, neće se smatrati da je došlo do prodaje).

- b) slobodne pošiljke,
- c) ugovori za iznajmljivanje ili lizing.

Članak 7.

(Uvjeti za korištenje metode transakcijske vrijednosti)

- (1) Uvjeti za korištenje metode transakcijske vrijednosti su:
- a) mora postojati podatak o prodaji za izvoz u zemlju uvoznicu, koji se dokazuje komercijalnim računom, ugovorom, narudžbenicom, i drugim dokumentima sličnog sadržaja;
  - b) za kupca ne smiju postojati nikakva ograničenja u svezi raspolaganja ili korištenje robe, osim ograničenja koja:
    - 1) su nametnuta ili zahtijevana zakonom ili od strane vlasti u zemlji uvoznici (npr. licenca, krajnji korisnik, itd.),
    - 2) ograničavaju geografsko područje u kojem se roba može preprodavati, ili
    - 3) bitno ne utječu na vrijednost robe (npr. prodavanje ili izlaganje automobila prije fiksnog datuma koji predstavlja početak godine modela);
  - c) prodaja ili cijena ne smije da podliježe nekom uvjetu ili naknadi čija se vrijednost ne može odrediti u odnosu na robu kojoj se određuje carinska vrijednost.

Primjer 1.

Prodavac uspostavlja cijenu uvezene robe pod uvjetom da kupac također kupi drugu robu u određenim količinama.

Primjer 2.

Cijena uvezene robe ovisi od cijene ili cijena po kojima kupac prodaje drugu robu prodavcu.

Primjer 3.

Cijena je utvrđena na temelju plaćanja nevezanog za uvezenu robu, kao što je slučaj gdje su uvezeni poluproizvodi koje je isporučio prodavac, pod uvjetom da će primiti određenu količinu gotovih proizvoda (ukoliko se vrijednost gotovog proizvoda može odrediti, taj će se iznos smatrati dijelom stvarno plaćene ili plative cijene).

- d) neće izravno ili neizravno pripasti prodavcu nikakav dio profita od bilo kakve naknadne preprodaje, raspolaganja robom ili njenog korištenja od strane kupca, osim ako se ne može napraviti odgovarajuća kompenzacija sukladno odredbama članka 29. Zakona, stoga je potrebno osigurati

dovoljno informacija, kako bi se omogućila točna prilagodba bilo koje takve dobiti;

- e) kupac i prodavac nisu povezani, ili ukoliko je to slučaj, ova okolnost neće utjecati na cijenu, a ukoliko su kupac i prodavac povezani, biti će ispitane okolnosti koje utječu na prodaju, a transakcijska vrijednost prihvaćena pod uvjetom da ta sveza nije imala utjecaja na cijenu, a ako na temelju informacija dostavljenih od strane uvoznika, ili na drugi način, carinski organi imaju osnovu za razmatranje u kolikoj je mjeri taj odnos utjecao na cijenu, izvijestiti će uvoznika o osnovi svojih sumnji, te će se uvozniku dati odgovarajuća prilika da odgovori na to.

1) Uvoznik naročito mora dokazati da:

- sveza nije utjecala na stvarno plaćenu ili plativu cijenu, ili
- da transakcijska vrijednost približno odgovara jednoj od takozvanih kontrolnih vrijednosti:
  - transakcijska vrijednost između kupca i prodavca iste ili slične robe za izvoz u BiH, koji nisu ni u kakvoj posebnoj svezi,
  - carinska vrijednost iste ili slične robe, kao što je propisano člankom 27. stavak 2. točka c) Zakona,
  - carinska vrijednost iste ili slične robe, kao što je propisano člankom 27. stavak 2. točka d) Zakona .

2) Ukoliko davatelj izjave u svojoj izjavi ospori da su prodavac i kupac u svezi, carinski organi će generalno prihvatiti tu izjavu bez daljnjeg ispitivanja, osim ako se ne pojavi opravdana sumnja, koja može nastati iz sljedećih razloga:

- zbog imena prodavca i kupca,
- ukoliko postoje indikacije u dokumentima (na primjer: upotrijebljeni su pojmovi poput cijena inter-kompanije, transfer cijena ili cijena netinga / saldiranja),
- carinski organi raspolažu posebnim informacijama.

Članak 8. (Sukcesivna prodaja)

- (1) U slučaju sukcesivnih prodaja ukoliko se prije utvrđivanja vrijednosti robe prijavi cijena koja se odnosi na prodaju izvršenu prije posljednje prodaje, a na temelju koje je roba unesena u carinsku teritoriju Bosne i Hercegovine, deklarant mora dokazati da je ova prodaja robe izvršena u svrhu izvoza BiH.
- (2) U cilju dokazivanja da je prodaja robe izvršena u svrhu izvoza u dotičnu carinsku teritoriju deklarant kao valjan dokaz može priložiti, između ostalih, i sljedeće:
  - a) ugovorni dokumenti koji jasno ukazuju na namijenjenost robe za tržište Bosne i Hercegovine,
  - b) da je roba proizvedena isključivo za kupca u Bosni i Hercegovini,
  - c) da roba nosi oznaku koja se koristi ili je propisana isključivo za domaće tržište Bosne i Hercegovine,
  - d) da je roba proizvedena sukladno karakteristikama primjenjivim jedino u Bosni i Hercegovini,

- e) da kupac naručuje robu od trgovca posrednika, koji naknadno osobno naručuje proizvodnju robe u inozemstvu, tj. proizvođač u inozemstvu izravno isporučuje robu kupcu.
- (3) Dokaz na danim izjavama, u slučajevima navedenim u stavku (2) ovoga članka, mora zadovoljiti iste zahtjeve koji se primjenjuju kada kupoprodajni ugovori između izvoznika i uvoznika sačinjavaju osnovu deklarirane carinske vrijednosti.
- (4) Deklarant mora biti u mogućnosti podnijeti carinskim organima svu dokumentaciju u svezi s prijevozom i troškovima osiguranja, te ukoliko se zahtijeva, ugovore i računovodstvenu dokumentaciju prodavca koji se odnose na transakciju.

Članak 9. (Plaćanje)

- (1) Ne postoji ograničenje na utvrđivanje prodajne cijene, dok god je moguće utvrditi točne znamenke za obračunavanje.
- (2) Plaćanje ne mora obvezno imati oblik prijenosa novca.
- (3) Plaćanje se može vršiti putem akreditiva ili drugih prenosivih papira, a može se vršiti izravno ili neizravno (na primjer: neizravno plaćanje je izmirenje duga prodavcu od strane kupca, u cijelosti ili djelomično).
- (4) Ukoliko se sav ili dio iznosa koji se uzima u obzir prilikom utvrđivanja carinske vrijednosti iskaže u stranoj valuti, valutna konverzija u konvertibilnu marku (BAM) računati će se na temelju zvanične stope koju određuje Centralna banka Bosne i Hercegovine.
- (5) Propisano u stavku (4) ovoga članka ne primjenjuje se ako:
- a) kupoprodajni ugovor specifično određuje da će se koristiti fiksna stopa za konverzija strane valute u BAM, ili
  - b) u slučajevima avionskih pošiljki pod pojmom "Charges Collect", tj. dug je izražen u stranoj valuti, ali se naplaćuje u BAM.
(U takvoj situaciji, primjeniti će se IATA (International Air Transport Association) devizni kurs ili drugi kurs sporazumom fiksno utvrđen između strana. U slučajevima isporuke pod uvjetima "Charges Prepaid" zamjena novca će se vršiti na uobičajen način).
- (6) U slučaju podijeljenih cijena - uključuju se iznosi svih plaćanja i usluga iz razloga što stvarno plaćena ili plativa cijena predstavlja ukupno plaćanje koje je izvršio kupac ili treba da izvrši prodavcu ili u njegovu korist za uvezenu robu.

Primjer 1.(podijeljeni elementi ukupne cijene):

Ukoliko je prodavac odredio cijene:

- dozvola za izvoz,
- laboratorijski testovi,
- reklama,
- naknadni troškovi za dodatno jamstvo,
- kvota izvoza .

Primjer 2. (načini postupanja s različitim sredstvima plaćanja):

2a) Depoziti (polozi) / djelomične uplate

Moguće je da depozit ili ranije uplate u ratama, gotovini, čekovima, itd., nisu prikazani u predočenom računu. Naznake na računu, poput sljedećih, mogu ukazati na postojanje ovakvih situacija:

- "samo prva ili djelomična uplata";
- "samo polog";
- "prema odredbama ugovora";
- "posljednja uplata".

Ovakva praksa je uobičajena kod kapitalnih dobara i/ili uvoza za projekte velikog opsega, itd. Primjeri ovakvih uplata mogu biti i ovi:

- 1/3 uplaćena nakon početka proizvodnje roba namijenjenih izvozu;
- 1/3 uplaćena nakon završetka proizvodnje u inozemstvu;
- 1/3 uplaćena nakon prispjeća uvezenih dobara u zemlju uvoza.

Kursne vrijednosti također mogu biti ugovorene u okolnostima postepenog, djelomičnog ili razdijeljenog plaćanja. Kupoprodajni ugovor može detaljnije prikazati ove pojedinosti. Provjeriti financijske dokumente uvoznika ukoliko je neophodno, tj. utvrditi sve navedene i druge uvjete koji utječu na pravilno određivanje carinske vrijednosti.

2b) Odgođeno plaćanje

Ovakvo se plaćanje ponekad ne navodi na računu, ali se može otkriti uvidom u financijsku dokumentaciju uvoznika. Odgođeno plaćanje može se javiti u slučaju kod stavki s velikim iznosima (na primjer: kapitalna oprema za projekte velikog obima, itd.), što je često pokriveno pisanim ugovorom.

2c) Naplata za slučaj povećanja cijena

Naplate za povećanje cijena su odredbe za prilagodbu cijena tijekom trajanja ugovora ili sporazuma. Odredba o povećanju cijena je normalan sastavni dio ugovora koji uključuje uvoz kapitalne opreme ili robe za velike projekte s dugim periodima *isporuke*, tijekom kojih može doći do promjene troškova proizvodnje. Kada se radi s uvozom koji uključuje kapitalnu opremu za projekte velikog obima (npr. tvornice, proizvodni pogoni, električne centrale), treba zahtijevati primjerak odgovarajućeg ugovora da bi se ispitalo kako će se plaćati naknada u slučaju povećanja cijena. Carinska vrijednost mora obuhvatati i ugovornu cijenu i sumu svih naplata u slučaju povećanja cijena koje se moraju platiti. Deklarant je dužan izvijestiti carinske organe ukoliko dođe do izvjesnog odstupanja od transakcijske vrijednosti koja je određena tijekom carinjenja robe. Carinski organi će također uzeti u obzir okolnosti ugovora prilikom planiranja naknadnih provjera.

2d) Ujednačavanje cijena

U ovakvoj situaciji se dešava da je ukupna cijena uvezenih roba sa računa prosječno raspodijeljena na raznovrsne robe iz iste pošiljke. U tom slučaju mora se primijeniti odgovarajuća raspodjela cijena.

2e) Prijenosno određivanje cijena od strane multinacionalnih korporacija

Prijenosno određivanje cijena je ustaljena praksa u međunarodnim korporacijama u određivanju cijena roba i usluga koje se izmjenjuju između korporacije i njenih podružnica, smještenih u različitim zemljama, tako multinacionalne korporacije mogu prilagoditi cijenu proizvoda, u cilju povećanja profitabilnosti čitavog poduzeća ili postizanja drugih ciljeva. U nekim slučajevima, konačna cijena ovisi od iznosa preprodane robe u zemlju uvoza, s posljednjom prilagodbom – umanjnjem ili povećanjem prenosive cijene. U ovakvim slučajevima, biti će potrebno detaljnije ispitivanje u pravcu sljedećih oblasti:

- da li se dotična transakcija može smatrati prodajom,
- postoji li ili ne postoji mogući utjecaj na određivanje cijene, uzrokovan povezanošću prodavca i kupca,
- postojanje uvjeta ili naknada kojima prodaja može biti podložna.

2f) Naknada za upravljanje (management) i doprinosi za istraživanje i razvoj

Ponekad se u razmjeni između multinacionalnih korporacija i njihovih područnih jedinica uplaćuje određeni procenat obrta ili drugi određeni iznos od strane kupca na račun prodavca kao takozvana naknada za upravljanje (management) ili doprinose za istraživanje i razvoj. U ovakvim slučajevima, biti će provjerena sama priroda ovakvog uplaćivanja, jer se takvo uplaćivanje može odnositi na uvezenu robu (na primjer: kao uvjet za prodaju) i u tom slučaju mora biti uključeno u carinsku vrijednost u cijelosti ili jednim dijelom. Plaćanje za aktivnosti, uključujući i marketing, koje vrši kupac o vlastitom trošku, neće se smatrati dijelom stvarno plaćene ili naplative cijene, osim ako to nije jasno navedeno u članku 29. Zakona, čak i ako bi se moglo smatrati da takve aktivnosti idu u korist prodavca. Cijena takvih aktivnosti se, dakle, neće dodavati na stvarno plaćenu ili plativu cijenu prilikom utvrđivanja carinske vrijednosti. Slijedi nekoliko takvih primjera:

- kupac plaća robu po računu i uzima na sebe obvezu da reklamira robu ili da dodijeli jamstvo za to o vlastitom trošku;
- naknada za dozvolu za izvoz robe, o trošku kupca;
- laboratorijski testovi, o trošku kupca;
- reklama, za koju se stara kupac;
- troškovi kvote.

Na temelju sporazuma o kvotama između zemalja uvoznica i izvoznica, organi zemlje izvoznice dodjeljuju kvotu domaćim proizvođačima. Bez dodjele kvote, proizvođači ne mogu dobiti izvoznju dozvolu. Proizvođači ponekad iskoriste dodijeljenu kvotu i zatim otkupljuju neiskorištene kvote od drugih proizvođača. Ukoliko iz tog razloga dolazi do nametanja dodatnih troškova prodavcu, te naknadno i kupcu, takvi troškovi ne bi smjeli biti uključeni u carinsku vrijednost. Ukoliko proizvođač traži odvojenu isplatu za kvote dodijeljene prethodno bez nametanja troškova od strane organa zemlje izvoznice, takvi dodatni troškovi bi se morali smatrati dijelom stvarno plaćene ili plative cijene (podijeljena cijena).

Članak 10.
(Popusti i smanjenje cijena)

- (1) Popusti se mogu isključiti iz carinske vrijednosti jedino kada se odnose na uvezenu robu kojoj se uvrđuje carinska vrijednost i kada je po ugovoru odobren popust u tijeku same procjene.
- (2) Popusti koji se odnose na prethodne uvoze ne mogu se zahtijevati za trenutne uvoze (na primjer: popust usljed nepredviđenih okolnosti ili retroaktivni popusti).
- (3) Razliku je moguće napraviti u sljedećim slučajevima:
  - a) popusti na količinu ili trgovački popusti. Ovakvi popusti se mogu uzeti u obzir kada su zaista ostvareni, tj. stvarno plaćena ili plativa cijena nakon ovih popusta je prihvatljiva, a ukoliko su kupac i prodavac povezani, popust će biti dopušten ako taj odnos nije utjecao na cijenu robe.
  - b) gotovinski i promptno plaćeni popusti. Ovakvi se popusti mogu uzeti u obzir na temelju sljedećeg:
    - 1) kada je plaćanje koje prikazuje popust izvršeno u trenutku stavljanja robe u slobodan promet;
    - 2) ako plaćanje nije izvršeno u trenutku stavljanja robe u slobodan promet, biti će dopušteno na razini koja je deklarirana, pod uvjetom da je popust opće prihvaćen unutar dotičnog trgovinskog sektora;
    - 3) ukoliko je popust viši od popusta opće prihvaćenog unutar trgovinskog sektora, biti će prihvaćen samo ako je moguće dokazati, kada se to zahtijeva, da je roba uistinu prodana po cijeni koja je stvarno plaćena ili plativa, i da je popust još uvijek moguć u trenutku stavljanja robe u slobodan promet.
- (4) Svako smanjenje cijena dogovoreno u trenutku procjenjivanja robe za carinske potrebe, a koje će naknadno stupiti na snagu, uzima se u obzir osim u slučaju ako se vrši putem povrata novca ili odustajanja od naplate carinskog duga.
- (5) Svako smanjenje cijena izvršeno sukladno izmjenama kupoprodajnog ugovora nakon uvoza robe ne uzima se u obzir.
- (6) Smanjenje plaćanja, u većini slučajeva, neće se uzimati u obzir prilikom određivanja carinske vrijednosti kada:
  - a) kupac poduzima određene aktivnosti za ili u ime prodavca, kao dio uplate po kupoprodajnom ugovoru;
  - b) kupac osigurava druge robe / usluge trećoj strani za, ili u ime prodavca, kao uvjet za prodaju uvezenih dobara;
  - c) povezanost među stranama utječe na cijenu;
  - d) cijena uvezenih dobara je već umanjena na temelju ranijih transakcija;
  - e) kupac nikada ne iskorištava mogućnost popusta na gotovinsko plaćanje i uvijek plaća ugovorom usuglašenu bruto cijenu robe.

Članak 11. **(Računarski software)**

- (1) Carinska vrijednost podataka ili uputa (software) zabilježenih na nosačima podataka, procjenjuje se sukladno članku 87. Odluke.
- (2) Carinska vrijednost uvezenog prijenosnog medija, koji nosi podatke ili upute, dakle, ne uključuje cijenu ili vrijednost podataka ili uputa, pod uvjetom da se takva cijena ili vrijednost prikazuje odvojeno od cijene ili vrijednosti dotičnog prijenosnog medija.

Primjer 1:

Operativni sustav Windows XP uvezen je na kompaktnim diskovima (CD). Cijena na računu sastoji se od cijene kompaktnog diska (1€ po disku) i cijene operativnog sustava (20€ po operativnom sustavu/disku). Obje cijene su odvojeno prikazane na računu. Carinska vrijednost predstavlja samo vrijednost diska, što znači 1€ po disku.

Primjer 2:

Operativni sustav Windows XP uvezen je na kompaktnim diskovima (CD). Cijena na računu je 21€ po komadu (cijena prijenosnog medija nije prikazana odvojeno). Carinska vrijednost je 21€ po disku.

- (3) "Nosači podataka" podrazumijevaju magnetne vrpce, diskove (uključujući diskove za očitavanje putem laserskog optičkog sustava) i diskete, ali ne uključuju integrirana kola, poluprovodnike i slične uređaje ili predmete u koje su ugrađena takva kola ili uređaji (npr. USB ključ).
- (4) Pojmove "podatak ili uputa" ne treba tumačiti u smislu uključivanja zvučnih, filmskih ili video zapisa.

Primjer 1:

Kompjuterski software za uporabu na centralnom kompjuterskom sustavu/kompjuteru uvezen je na magnetnoj vrpci. Cijena na računu se sastoji od:

- Cijene software-a - 10.000€
- Cijene prijenosnog medija – 5.€

Obje cijene su odvojeno prikazane na računu. U ovome slučaju, carinska vrijednost je 5€.

Primjer 2:

Uvezen je kompaktni disk sa snimkom filma. Cijena na računu se sastoji od:

- Cijene filma - 30€
- Cijene kompaktnog diska - 2€.
- Točna carinska vrijednost je 32€.

Članak 12.
(Oštećena roba ili roba s greškom)

- (1) Sukladno postupku određivanja carinske vrijednosti robe utvrđenog u članku 64. Odluke u obzir se uzimaju i nedostaci na robi, čak i nakon njenog stavljanja u slobodan promet.
- (2) Potrebno je da prilagodba u potpunosti bude izvršena u okviru uvjeta kupoprodajnog ugovora i isključivo radi razmatranja nedostataka na robi a da bi se prihvatila prilagodba stvarno plaćene ili naplative cijene za robu nakon stavljanja u slobodan promet, te u tu svrhu kupoprodajni ugovor može sadržavati i odredbu koja dozvoljava mogućnost prilagodbe cijeni.
- (3) Roba s greškom mora biti pokrivena i konkretnim i preciznim jamstvenim odredbama, na koje se također upućuje u odredbi koja se odnosi na mogućnost prilagodbe cijeni.
- (4) Pojedini jamstvenih odredbi mogu biti navedene u odvojenom dokumentu pod uvjetom da je to u svezi s kupoprodajnim ugovorom, te da oba dokumenta čine dio relevantne komercijalne transakcije između prodavca i kupca.
- (5) Prilagodba cijene mora dovesti do uobičajenog financijskog usuglašavanja između kupca i prodavca na način kojim se utvrđuje da je početna cijena robe prilagođena sukladno relevantnom ugovoru, s istim se isključuju oblici neizravne ili odgođene nadoknade. (na primjer: plaćanje trećoj strani ili razmjena roba koje se ne mogu smatrati prihvatljivim oblikom prilagodbe cijene).

Primjer 1:

Majice kratkih rukava uvoze se iz Kine. Nakon prodaje, pošiljka je mjesec dana bila uskladištena u carinskom skladištu u luci u Hong Kongu. Prije stavljanja robe u slobodan promet, kupac uviđa da je tijekom skladištenja roba usljed vlažnosti poprimila fleke.

Transakcijsku vrijednost je moguće smanjiti sukladno tome. Nije potrebno da se kupac i prodavac usuglase oko smanjene cijene robe s greškom. Iznos otpisivanja cijene može se odrediti na temelju istrage stručnjaka.

Primjer 2:

Majice kratkih rukava uvoze se iz Kine. Nakon prodaje, pošiljka je mjesec dana bila uskladištena u carinskom skladištu u luci u Hong Kongu. Nakon stavljanja robe u slobodan promet, kupac uviđa da je tokom skladištenja roba usljed vlažnosti poprimila fleke.

Ukoliko su dodatni, gore-pomenuti, te ugovorom određeni uvjeti ispunjeni i smanjenje stvarno plaćene ili plative cijene je dogovoreno, carinska vrijednost i procjena carinskih pristojbi mogu se naknadno prilagoditi.

Primjer 3:

Proizvođač M u trećoj zemlji prodaje motorna vozila Uvozniku D u BiH. Između M i D sklopljen je ugovor o kupoprodaji i distribuciji. Taj sporazum sadrži odredbe koje se

odnose na jamstvo. Svakom uvezenom motornom vozilu dodjeljuje se pojedinačan identifikacijski broj. M daje jamstvo za kilometražu za svako vozilo, a to jamstvo je važeće od datuma registracije vozila.

Proizvođač M otkriva da postoji mogućnost da u određenim operativnim uvjetima, dijelovi amortizera kod pojedinih vozila ne funkcioniraju sasvim pouzdano, što bi moglo rizikovati sigurnost vozila na cesti. Kao posljedica toga, M traži od svih vlasnika vozila da vrate vozila na mjesto kupovine zbog pregleda i eventualnih popravki s ciljem poduzimanja mjera predostrožnosti. Ovakva situacija se pripisuje aspektima idejnog koncepta i dizajna vozila.

Pregled i eventualne popravke poduzete kao mjera predostrožnosti ne sačinjavaju osnovu za primjenu članka 64. stavak 2. Odluke, jer zapravo samo vozila s greškom mogu imati korist iz tih propisa.

Članak 13. (Razdvojene isporuke)

- (1) Kada su robe po jednom računu prijavljene u više od jedne isporuke, presliku računa treba podnijeti uz svaku uvoznju prijavu.
- (2) Deklarant treba podnijeti i izvorni račun, kojeg potom ovjerava carinski službenik, navodeći koja roba pripada kojoj uvoznju prijavi, nakon čega se izvornik ovjerenog računa vraća deklarantu.

Članak 14. (Dodatci na cijenu i drugi dodatni troškovi kod utvrđivanja carinske vrijednosti)

- (1) Prilikom utvrđivanja carinske vrijednosti sukladno metodi transakcijske vrijednosti, elementi iz (lista elemenata iz članka 29. Zakona - koja je ili nevezana za proizvodnju i prodaju, ili se odnosi na prijevoz robe) se moraju dodati stvarno plaćenju ili plativju cijeni za uvezenu robu, ukoliko je njihovo plaćanje obveza kupca i ukoliko već nisu uključeni u stvarno plaćenu ili plativu cijenu.
- (2) Dodavanje cijeni koja je stvarno plaćena ili plativa može izvršiti samo na temelju objektivnih i kvantitativnih podataka.
- (3) Dodavanje cijeni se vrši isključivo sukladno članku 29. Zakona.
- (4) Mogućnost bilo kakvog dodavanja na transakcijsku vrijednost za plaćanje prava za umnožavanje i – ukoliko nije uvjet prodaje – pravo na distribuiranje ili preprodaju uvezene robe je definitivno isključeno.
- (5) Svi dodatni troškovi predviđeni člankom 29. Zakona strogo su ograničeni do onog iznosa do kojeg je kupac odgovoran za njihovo plaćanje, ali koji nisu uključeni u stvarno plaćenu ili plativu cijenu robe, stoga ukoliko deklarant prikaže odgovarajuću raspodjelu i to dokaže potrebnim dokumentima, cijene će biti raspoređene sukladno tome u sljedećim slučajevima:
  - a) cijene se odnose na više pošiljki od dotičnog uvoza
  - b) troškovi koji pokrivaju cijene odnose se na prijevoz nakon ulaska robe u carinsku teritoriju BiH.

Članak 15.
(Provizije i brokerske naknade)

- (1) Kada treća strana sudjeluje u uveznoj transakciji, potrebno je provjeriti njenu ulogu, gdje su moguće dvije situacije:
  - a) Treća strana, plaćena od strane kupca ili prodavca, sudjeluje kao posrednik u ugovoru i ima ulogu predstavnika kupca ili prodavca prilikom zaključivanja kupoprodajnog ugovora. (Predstavnik prodavca naziva se prodajni posrednik, predstavnik uvoznika je kupovni posrednik, a neovisni agent je broker).
  - b) Treća strana kupuje robu od prodavca u inozemstvu i preprodaje je uvozniku u BiH, čime dolazi do dvije uzastopne prodajne transakcije. Marža u odnosu kupac - preprodavac iskazuje se u preprodajnoj vrijednosti robe, ova marža se ne smatra prodajnom ili kupovnom provizijom, niti brokerskom naknadom, a kao posljedica toga, puna cijena stvarno plaćena ili plativa kao što je usuglašeno u posljednjem pomenutom kupoprodajnom ugovoru, sačinjava osnovu za procjenu na temelju transakcijske metode.
- (2) Cijena usluga koje pružaju brokeri i posrednici u svezi s uveznom transakcijom, u principu dodaje se na transakcijsku vrijednost (ograničeno do iznosa do kojeg kupac snosi plaćanje troškova, ali koji nisu uključeni u stvarno plaćenu ili plativu cijenu za tu robu).
- (3) Jedino odstupanje od propisanog u stavku (2) ovoga članka je to da su cijene za aktivnosti kupovnih predstavnika, samim time, odgovarajuća uporaba provizija u svrhu određivanja carinske vrijednosti ovisi od točne prirode usluga koje vrše posrednici.
- (4) Pojam "kupovna provizija" podrazumijeva plaćanje od strane uvoznika njegovom predstavniku za usluge predstavljanja uvoznika pri kupovini robe koja se procjenjuje.
- (5) Zaduženja koja poduzima kupovni predstavnik su sljedeća:
  - a) pronalazi dobavljače;
  - b) omogućava svezu između prodavca i uvoznika;
  - c) prikuplja primjerke;
  - d) vrši inspekciju robe;
  - e) kupuje robu u ime kupca ili
  - f) dogovara osiguranje, prijevoz, skladištenje i isporuku robe.
- (6) Obzirom da kupovne provizije nisu uključene u carinsku vrijednost, deklarant mora raspolagati s dovoljno dokaza u svezi prirode troškova koji se odnose na ovu uslugu.
- (7) Sam pojam "kupovna provizija" na računu posrednika neće biti dovoljno opravdanje za njezino izostavljanje iz carinske vrijednosti.
- (8) Carinski organi trebali bi izvršiti provjeru da li zastupnik je pružio još neke usluge, osim ovih koje se odnose na zastupanje pri kupovini robe.
- (9) Prodajne provizije i naknade za brokera, koje bi trebale biti uključene u carinsku vrijednost, ponekad nisu unesene u račun, međutim kada se na računu pojavi ime treće osobe, ovo ukazuje na uključenost prodajnog posrednika.

- (10) U tijeku posjete prostorijama uvoznika radi naknadnog provjeravanja deklariranih vrijednosti, treba imati u vidu da se prodajne provizije zabilježene pod stavkom provizija na prodaju u računima za marketing (ili prodaju i distribuiranje) u financijskim / računovodstvenim dokumentima uvoznika u slučaju dokazivanja prodajne provizije, ova vrijednost se uključuje u carinsku vrijednost.

Članak 16. **(Troškovi kontejnera i ambalaže)**

- (1) "Kontejneri" su različita spremišta (na primjer: korice, kutije, futrole za violine, pivska burad, itd.) i ambalaža (na primjer: papirne kese, konzerve za napitke, plastične navlake za odjeću, čašice za jogurt, itd.), koja omogućavaju čuvanje proizvoda i njihov plasman.
- (2) Naljepnice s cijenom i reklamne vješalice, također se smatraju vrstom ambalaže.
- (3) Sredstva prijevoza robe poput paleta ili kontejnera za prekomorske pošiljke nisu "kontejneri" u smislu članka 29. stavak 1. točka a), druga alineja Zakona, isto se odnosi i na pribor koji se koristi za svrhe prijevoza (na primjer: užad, ceradni pokrov).
(Za potrebne dodatne pojedinosti pogledati članak 20. ove Upute – cijena prijevoza).
- (4) Ukoliko kupac snosi troškove za kontejnere i ambalažu, a koji nisu prethodno uključeni u stvarno plaćenu ili plativu cijenu, može se desiti da su u te troškove također uključeni i početni troškovi nastali na carinskoj teritoriji BiH.

Primjer:

Fotografski studio od kupca naplaćuje troškove za poslove vezane za dizajn i naknadnu proizvodnju ambalaže uvezene robe u zemlju izvoznicu.

Troškovi za unajmljivanje ili jamstvo plaćeno za privremeno ustupanje kontejnera koji se mogu koristiti više puta generalno pripadaju carinskoj vrijednosti. Ukoliko se nakon vraćanja ovih kontejnera kupcu nadoknađuju troškovi, to se može izvršiti povratom novca ili odustajanjem od naplate carinskog duga. Svi transportni troškovi za kontejnere koji se mogu koristiti više puta ne smiju se dodavati na transakcijsku vrijednost, ukoliko su ti troškovi fakturirani odvojeno.

Članak 17. **(Robe i usluge)**

- (1) Ukoliko kupac uvezene robe nabavi određenu robu ili osigura usluge bez plaćanja ili po sniženoj cijeni, za uporabu u svezi s proizvodnjom i prodajom za izvoz tih uvezenih roba, troškovi koji se odnose na to dodaju se do onog stupnja na kojem takva vrijednost nije bila uključena u stvarno plaćenu ili plativu cijenu, a ukoliko je kupac prethodno prodao te materijale ili usluge izvozniku, nema potrebe za bilo kakvim dodavanjem.
- (2) Sirovine i sastavni dijelovi se dobavljaju od ili u ime kupca, u onim slučajevima kada takva roba nije dostupna na izvoznom tržištu ili nije na zadovoljavajućoj razini po pitanju svoje cijene ili kvalitete.

- (3) Usluge poput dizajna, razvoja, inženjeringa ili potrebne alate često osigurava kupac u transakcijama koje uključuju robu koja mora biti posebno prilagođena kako bi odgovarala standardima ili karakteristikama dizajna primjenjivim u zemlji uvoznici.
- (4) Zemlja iz koje se ovakve usluge i robe osiguravaju nije nadležna pri određivanju da li pojedine robe ili usluge su sukladne odredbama članka 29. stavak 1. točka b) Zakona. (na primjer: moguće je da određena roba, prije isporučivanja proizvođaču, bude fizički prisutna u zemlji u kojoj se proizvodi izvezena roba ili u drugom slučaju roba se može dostaviti proizvođaču iz neke treće zemlje ili iz same BiH).
- (5) Troškovi za inženjering, razvoj, umjetničku izradu, dizajniranje, planiranje i nacрте osigurane za proizvodnju robe neće se dodavati ako su ti poslovi izvedeni u BiH.
- (6) Vrijednost "roba i usluga" predstavlja ili cijenu njihove nabave ili njihove proizvodnje, kako već odgovara.
- (7) Ne postoji posebna odredba koja se odnosi na tretman troškova za isporuku roba i usluga proizvođaču uvezenih roba, te se cijenom isporuke smatra sljedeće:
  - a) cijena prijevoza i osiguranja;
  - b) cijena utovara, istovara i rukovanja.
- (8) Troškovi isporuke "roba i usluga" proizvođaču uvezenih roba ne dodaje se na troškove nabave ili proizvodnje tih "roba i usluga", međutim ako su uključeni u cijenu, troškovi će biti dio te vrijednosti.

Primjer 1:

Tvrtka A u BiH naručuje proizvodnju košulja od tvrtke B iz neke treće zemlje X. A nabavlja tkaninu i gumbe koji se koriste za izradu košulja kompaniji B bez plaćanja protuvrijednosti. A kupuje tkaninu od tvrtke C iz treće zemlje Y, pod uvjetima isporuke (Za potrebne dodatne pojedinosti pogledati čl. 20. ove Upute i Aneks) "CIF luka istovara" u zemlji X. A proizvodi gumbe u vlastitoj tvornici u trećoj zemlji Z.

Tkanina i gumbi predstavljaju "robu i usluge". Vrijednost tkanine u svrhu te odredbe jeste cijena CIF luke istovara. Vrijednost gumba predstavlja samo cijenu njihove proizvodnje – ne obuhvata troškove isporuke.

Na iznos vrijednosti "roba i usluga" koji je uključen u carinsku vrijednost uvezene robe utiču 2 čimbenika:

- potreba za raspodjelom
- granica do koje ta vrijednost nije uključena u cijenu uvezene robe.

Uputa za raspodjelu navodi se u stavkama 1. 3. i 4. Napomena članku 29. stavak 1. točka b), alineja 2. Zakona:

Ugovor za nabavu uvezene robe i odgovarajući račun mogu ukazati koja je to granica do koje bilo koja "roba i usluge" nisu uključeni u cijenu za uvezenu robu. Iznos vrijednosti koja nije uključena mora se prijaviti carinskim organima, obično na obrascu D.V.1 i dio je carinske vrijednosti. Kako bi se odredio taj iznos, također je potrebno znati i ukupnu vrijednost "roba i usluga", te sukladno stavku 3 gore-pomenute Napomene, znati kako se ta vrijednost raspodjeljuje.

Primjer 2:

Tvrtka A u BiH uvozi košulje od tvrtke B, koja ih izrađuje u nekoj trećoj zemlji X. Ugovor ukazuje da tvrtka A osigurava materijale tvrtki B, po cijeni koja odražava samo 40% od cijene materijala. račun koji tvrtka B dostavlja tvrtki A navodi iznos za "proizvodnju i nabavu košulja". Može se pretpostaviti da je 40% od cijene materijala dio iznosa koji je tvrtka B fakturirala tvrtki A. Vrijednost materijala u značenju članka 29. stavak 1. točka b) Zakona, jeste njihova ukupna cijena. Iznos te vrijednosti koji nije uključen u cijenu uvezene robe je 60% od ukupne cijene "roba i usluga". Iz toga proizilazi da se iznos vrijednosti "roba i usluga" koji će biti uključen u carinsku vrijednost košulja odnosi na krajnji iznos, tj. 60%.

Primjer 3:

Tvrtka A naručuje proizvodnju jakni od tvrtke B. Tvrtka B sama nabavlja materijal za izradu jakni, dok tvrtka A otkupljuje model za dizajn jakni od tvrtke iz treće zemlje Z, kojeg dalje besplatno ustupa tvrtki B. Na računu koju tvrtka B dostavlja tvrtki A naveden je iznos za "proizvodnju i nabavu jakni". Cijena dizajna nije uključena ni u kojoj mjeri u cijenu izvezene robe. Iz toga proizilazi da iznos vrijednosti "roba i usluga" u značenju članka 29. stavak 1. točka b) Zakona koji će biti uključen u carinsku vrijednost jakni, predstavlja ukupnu cijenu za dizajn jakni.

Članak 18.

(Naknade za autorska prava i korištenje)

- (1) Roba na koju se često plaćaju naknade za autorska prava i korištenje su muzički zapisi, odjevni predmeti, patentirani uređaji ili metode proizvodnje, dodatci tim troškovima predviđeni su samo ukoliko:
  - a) se odnose na uvezenu robu, i
  - b) su plaćeni kao uvjet za prodaju, i
  - c) nisu uključeni u stvarno plaćenu ili plativu cijenu.
- (2) Naknada za autorska prava ili korištenje zaštitnog znaka uključuje se u carinsku vrijednost samo kada:
  - a) se naknade za autorska prava ili korištenje odnose na robu koja se preprodaje u nepromijenjenom stanju ili koja podliježe samo minimalnoj preradi (na primjer: razrjeđivanje ili pakovanje) nakon izvoza;
  - b) se roba reklamira pod zaštitnim znakom stavljenim na robu prije uvoza za koji se plaćaju autorska prava ili korištenje i
  - c) kupac nema slobodu da osigura takvu robu od dobavljača koji nisu vezani s prodavcem
- (3) Sukladno članku 29. stavak 5. Zakona, naknada za autorska prava i korištenje se ne dodaju na stvarno plaćenu ili plativu cijenu kada se oni odnose na:
  - a) troškove za pravo umnožavanja robe uvezene u BiH ili
  - b) plaćanje koje vrši kupac za pravo distribuiranja ili preprodaje uvezene robe, ukoliko takvo plaćanje nije uvjet prodaje za izvoz robe u BiH.
- (4) U mnogim slučajevima, u kupoprodajnom ugovoru ne spominje se izričito da je izvršeno plaćanje naknade za autorska prava i korištenje, već se često između strana zaključuje odvojeni sporazum.

- (5) Naknade za autorska prava i korištenje obično se plaćaju u vidu ponovljenih rata (na primjer: mjesečnih, kvartalnih, godišnjih).
- (6) Ponekad plaćanje može biti izvršeno u vidu paušalnog iznosa, ili čak početnog paušalnog iznosa (koji se obično naziva "nadoknada za objelodanjivanje"), nakon kojeg slijedi plaćanje u ratama.
- (7) Rate se uglavnom obračunavaju kao procenat profita od preprodaje licenciranih proizvoda.
- (8) Od ključnog značaja za klasifikaciju plaćanja u ovome polju pod pojmom "autorska prava i korištenje", je sam razlog plaćanja koje vrši kupac, a ne oznaka plaćanja.
- (9) Provjerom sporazuma o korištenju, u većini slučajeva, moguće je dobiti odgovarajuću indikaciju koliko su naknade za autorska prava ili korištenje relevantni za carinsku vrijednost uvezenih roba, međutim ponekad je potrebno uzeti u obzir uvjete kupoprodajnog ugovora, te odnos koji možda postoji između ovoga ugovora i sporazuma o korištenju.
- (10) Prilikom određivanja da li se naknada za autorska prava odnosi na robu čija se vrijednost procjenjuje, ključno pitanje koje se postavlja nije način na koji se ta naknada obračunava, već zašto se uopće vrši plaćanje, tj. šta koncesionar dobiva zauzvrat za izvršeno plaćanje.
- (11) U slučaju uvezenih komponenti ili sastojaka licenciranog proizvoda, naknada za autorska prava koja se zasniva na ostvarenju prodaje licenciranog proizvoda može se u potpunosti ili djelomično odnositi, ili uopće ne odnositi, na uvezenu robu, stoga pitanje na koje je potrebno odgovoriti u ovome kontekstu jeste da li bi prodavac bio spreman prodati robu bez plaćanja naknade za autorska prava ili korištenje? Uvjeti za to mogu biti eksplicitni ili implicitni, ali u većini slučajeva, u sporazumu o korištenju specifično se određuje da li prodaja uvezene robe ovisi od plaćanja autorskih prava ili korištenja, međutim nije neophodno da se nužno uvjetuje na takav način.
- (12) Kada se roba kupi od neke osobe, a naknada za autorska prava ili korištenje se plaća drugoj osobi, to se plaćanje može smatrati uvjetom za prodaju robe pod određenim okolnostima.

Primjer:

Kada se unutar multinacionalne grupe roba kupuje od jednog člana grupe, a naknada za autorska prava se plaća drugom članu iste grupe, prodavac, ili osoba povezana s njim, zahtijeva od kupca da izvrši plaćanje.

Isto će se primijeniti ako je prodavac koncesionar (korisnik licence) primatelja naknade za autorska prava, koji kontrolira uvjete prodaje.

- (13) Uopće uzevši, naknada za autorska prava ili korištenje se obračunava nakon uvoza robe koja se procjenjuje, u ovakvim slučajevima može doći do odgađanja konačne procjene u svezi s člankom 165. stavak 3. Odluke.
- (14) Opća prilagodba može se odrediti na temelju rezultata tijekom perioda koji se uzima kao primjer i redovito se ažurira, a to je predmet sporazuma između uvoznika i carinskih organa, ili s druge strane, može se koristiti postupak propisan člankom 76. Odluke.

Članak 19. **(Raspodjela profita)**

- (1) Ako vrijednost bilo kojeg dijela profita od bilo koje naknadne preprodaje, raspolaganja ili korištenja uvezene robe ide izravno ili neizravno prodavcu, udio prodavca se dodaje stvarno plaćenju ili plativoj cijeni, a navedeno je moguće pod uvjetom da se može utvrditi točan iznos prilagodbe ili u protivnom metoda transakcijske vrijednosti neće biti primjenjiva.
- (2) Iznos koji se plaća prodavcu obračunava se nakon uvoza robe koja se procjenjuje, a u takvim slučajevima može doći do odgađanja konačne procjene u svezi s člankom 165. stavak 3. Odluke.
- (3) Opća prilagodba može se odrediti na temelju rezultata tijekom perioda koji se uzima kao primjer i redovito se ažurira i isto je predmet sporazuma između uvoznika i carinskih organa ili s druge strane, može se koristiti postupak propisan člankom 76. Odluke.

Članak 20. **(Troškovi prijevoza, osiguranja i ostali troškovi u svezi s istim)**

- (1) Ukoliko nisu uključeni u stvarno plaćenu ili plativu cijenu:
  - a) troškovi prijevoza;
  - b) troškovi osiguranja (uključujući globalno ili sveobuhvatno osiguranje);
  - c) troškovi utovara i manipulacije;
  - d) troškovi za kontejnere (npr. kada su iznajmljeni za prijevoz uvezene robe);
  - e) troškovi za uporabu terminala (troškovi za cijeli niz različitih usluga u svezi s rukovanjem / skladištenjem teretnih kontejnera u stovarištima koja se nalaze u inozemstvu);
  - f) ležarina (troškovi za zadržavanje), i
  - g) ostali troškovi obuhvaćeni prilikom prebacivanja robe s jednog mjesta na drugo, koji su povezani s isporukom robe na mjesto ulaska robe u carinsku teritoriju BiH moraju se dodati na transakcijsku vrijednost.
- (2) Kada se vrše pregovori o međunarodnom kupoprodajnom ugovoru, značajan element je sporazum o tome koja od ugovornih strana, i u kolikoj mjeri, će snositi troškove prijevoza, osiguranja i ostalih troškova u svezi s tim, a da bi se to učinilo na što jasniji način, većina zemalja je usvojila komplet odredbi međunarodnih trgovačkih termina INCOTERMS, kojima se tačno definiraju odgovornosti i rizici kupaca i prodavaca, uključujući i razdoblje tijekom kojeg je roba u provozu.
- (3) Potrebni dodatci za procjenu carinske vrijednosti se mogu izvesti iz primjenjivih uvjeta isporuke svakog kupoprodajnog ugovora koji pokriva uvoz robe u BiH.

Primjer 1:

Roba kupljena pod FOB uvjetima

Prijevoz morem iz Osake u Japanu do luke Ploče u Hrvatskoj, naplaćeni odvojeno:
2.000.00 BAM

Troškovi prijevoza iz luke Ploče u Hrvatskoj do Doljana u BiH, naplaćeni odvojeno:
150.00 BAM.

Roba prijavljena za slobodan promet u Mostaru.

Mjesto ulaska robe: Doljani.

Svi troškovi za prijevoz od mjesta ulaska robe moraju se uključiti u carinsku vrijednost.

Znači, ukupan iznos u ovome slučaju je 2.150.00 BAM.

Primjer 2:

Roba kupljena u Italiji pod EXW uvjetima.

Troškovi prijevoza od tvornice prodavca do Trsta, naplaćeni odvojeno: 150.00 BAM.

Troškovi prijevoza od Trsta do luke Ploče u Hrvatskoj, naplaćeni odvojeno:

1,500.00 BAM.

Troškovi prijevoza od luke Ploče u Hrvatskoj do Doljana u BiH, naplaćeni odvojeno: 150.00 BAM.

Roba prijavljena za slobodan promet u Mostaru.

Mjesto ulaska robe: Doljani.

Ukupni troškovi prijevoza od fabrike prodavca u Doljanima bit će uključena u carinsku vrijednost.

Znači, dodatak za prijevoz je 150,00 BAM + 1.500,00 BAM + 150,00 BAM = 1.800, 00 BAM.

Primjer 3:

Roba kupljena pod FOB uvjetima.

Prijevoz kamionom iz Austrije do skladišta kupca u Mostaru, odvojeni troškovi: 500,00 BAM.

Roba prijavljena za slobodan promet u Mostaru.

Mjesto ulaska robe: Gradiška.

Mjesto ulaska robe je Gradiška, ali troškovi za prijevoz snose se u skladištu kupca u Mostaru.

Put od Gradiške do Mostara je unutar carinske teritorije BiH.

Troškovi puta od Austrije do Gradiške po cjenovniku za transportne troškove iznose 400.00 BAM.

Znači, 400.00 BAM od 500.00 BAM uključuje se u carinsku vrijednost.

- (4) Ukoliko kupac osobno osigura prijevoz, naknada za troškove prijevoza do granice BiH dodaje se carinskoj vrijednosti, a odgovarajući iznos se računa korištenjem uobičajenih tarifnih stopa za vrstu prijevoza koji se koristi.

Članak 21.

(Elementi koji nisu uključeni u carinsku vrijednost)

- (1) Pod uvjetom da se prikazuju odvojeno od stvarno plaćene ili plative cijene, carinska vrijednost neće obuhvatati sljedeće troškove:
- a) troškove isporuke unutar BiH;

Primjer 1:

Roba kupljena pod uvjetima DDU Tuzla.

Roba se uvozi u Brčko.

Mjesto ulaska robe Brčko.

Fakturirani iznos uključuje prijevoz do Tuzle, koji je dalje od mjesta uvoza, ali se troškovi ne naplaćuju odvojeno. Prodavac navodi da je iznos koji je uključen u cijenu na računu za prijevoz od Brčkog do Tuzle 200.00 BAM (carinski organi smatraju ovu izjavu razumnom na temelju svoga iskustva i uobičajenog načina poslovanja, ili pak na temelju toga što je deklarant u mogućnosti osigurati prateću dokumentaciju kao dokaz).

To znači da je iznos koji se oduzima od fakturirane cijene za troškove prijevoza nakon ulaska robe 200.00 BAM.

Primjer 2:

Roba kupljena pod jedinstvenim uvjetima za besplatnu isporuku (Na primjer: DDU, CIF...) do carinske teritorije BiH, bez obzira koje je krajnje odredište unutar te teritorije.

Roba se uvozi u Orašju.

Mjesto ulaska robe je Orašje.

Priložen je dokaz koji pokazuje da je cijena franko granice niža od jedinstvene cijene za besplatne isporuke (paritet).

Fakturirani iznos uključuje prijevoz do prostorija kupca u Sarajevu, Mostaru i Banjoj Luci. Prodavac izjavljuje da je prosječan iznos uključen u cijenu na računu za prijevoz unutar BiH, do prostorija kupca, 30.00 BAM po metričkoj toni MT (carinski organi smatraju ovu izjavu razumnom na temelju svoga iskustva i uobičajenog načina poslovanja ili na temelju toga što je deklarant u mogućnosti osigurati prateću dokumentaciju kao dokaz).

To znači da iznos koji se oduzima od cijene na računu za troškove prijevoza poslije unosa robe iznosi 30.00 BAM po metričkoj toni.

b) troškove za poslove nakon unosa robe, kao što su:

- 1) građevinski poslovi;
- 2) podizanje,
- 3) sastavljanje,
- 4) održavanje ili
- 5) pružanje tehničke pomoći,

koji se vrše za robe poput industrijskih pogona, mašinerije ili teške opreme, ti poslovi se moraju obavljati nakon uvoza, a troškovi se prikazuju odvojeno od cijene stvarno plaćene ili plative za robu.

- c) troškove za kamate, ako se plaćaju sukladno financijskom sporazumu za kupovinu uvezene robe, pod uvjetom da se troškovi prikazuju odvojeno od cijene stvarno plaćene ili plative za robu.
- d) pravo na umnožavanje - troškovi za ova prava mogu se izostaviti ukoliko se troškovi prikazuju odvojeno od cijene stvarno plaćene ili plative za robu.
- e) kupovna provizija - pod uvjetom da se troškovi prikazuju odvojeno od cijene stvarno plaćene ili plative za robu.
- f) BiH pristojbe i porezi zbog uvoza ili prodaje robe.

(2) Iznos pristojbi uključenih u cijenu na tračunu se dobije korištenjem sljedeće formule:

$$\text{Cijena koja obuhvata pristojbe } X \quad \frac{\text{Stopa pristojbi}}{100 + \text{stopa pristojbi}}$$

Primjer:

Ako cijena na računu koji uključuje pristojbe iznosi 1.100,00 BAM i carinska stopa je 10%, carinske pristojbe uključene u tu fakturiranu cijenu su:

$$1.100,00 \text{ BAM} \quad X \quad \frac{10\%}{100,00 + 10\%}$$

To znači da pristojbe uključene u cijenu iznose 100.00 BAM.

(Napomena: Među elementima koji se koriste prilikom odbijanja, pristojbe uključene u cijenu su posljednje koje se oduzimaju).

- (3) Odbijanje troškova za prijevoz nakon unošenja robe u carinsku teritoriju BiH biti će prihvaćeno ako je moguće izdvojiti takve troškove i osigurati odgovarajuću dokumentaciju kao dokaz, a valjan dokaz je:
- iznos prikazan odvojeno na računu,
  - ovjeren izjava ili teleks dobavljača;
  - račun ili ovjeren izjava stvarne količine tovara koju kupac, prodavac ili posrednik plaćaju prijevozniku;
  - račun ili ovjeren izjava koja utvrđuje ukupnu cijenu prijevoza, razdijeljenu kako bi se pokazala proporcionalnost stvarne udaljenosti unutar i izvan BiH;
  - izjava kupca u svezi s shemom teretnih stopa koje se uglavnom primjenjuju za istu vrstu prijevoza ili
  - u slučaju uvoza robe zračnim putem, izjava na računu koja potvrđuje da je cijena prijevoza uključena u cijenu identična onoj koja je navedena u zračnom tovarnom listu.
- (4) Moguće je odbijati samo one elemente transakcijske vrijednosti koji su propisani odredbama članka 30. Zakona.
- (5) Nije dužnost carinskih vlasti da vode računa o mogućim redukcijama carinske vrijednosti.
- (6) Odbijanje se vrši samo po izričitom zahtjevu u carinskoj prijavi, a zahtjevi za odbijanje nakon stavljanja robe u slobodan promet neće se uzeti u obzir.

GLAVA III UTVRĐIVANJE CARINSKE VRIJEDNOSTI SUKLADNO METODI SUKCESIVNE VRIJEDNOSTI

Odjeljak A. -Metoda 2." Transakcijska vrijednost jednake robe"

Članak 22. (Definicija jednaka roba i isključenja)

- (1) Jednaka roba je roba koja je:
  - a) u svakom pogledu jednaka robi kojoj se određuje carinska vrijednost, uključujući:
    - 1) fizičke karakteristike,
    - 2) kvalitetu i
    - 3) ugled na tržištu
  - b) proizvedena u istoj zemlji kao i roba kojoj se određuje carinska vrijednost, i
  - c) proizvedena od istog proizvođača kao i roba kojoj se određuje carinska vrijednost.
- (2) Jednaka roba isključuje uvezenu robu za koju je inženjering, umjetnički rad, itd. preuzet u zemlji uvoznici i koje pruža kupac proizvođaču robe besplatno ili po smanjenoj cijeni.
- (3) Gdje nema jednake robe koju je proizveo isti proizvođač u zemlji proizvodnje robe kojoj se određuje vrijednost, jednaka roba koju je proizveo različit proizvođač u istoj zemlji može se uzeti u obzir.
- (4) Manje razlike u izgledu robe nisu smetnja da se takva roba, koja inače zadovoljava ovu definiciju, smatra kao jednaka roba.

Članak 23. (Prilagodba vrijednosti)

Transakcijska vrijednost jednake robe može biti prilagođena na više ili na niže vrijednosti da bi se uzele u obzir prikazane razlike robe kojoj se određuje vrijednost i jednake robe, uzimajući u obzir:

- a) razlike u komercijalnoj razini,
- b) razlike u količinama i
- c) komercijalno bitne razlike u troškovima prijevoza, zbog razlike u načinu i/ili daljini prijevoza.

Članak 24. (Uvjeti za korištenje i primjena metode 2.)

- (1) Kada se koristi ova metoda, jednaka roba mora biti izvezena u zemlju uvoznicu u isto ili u približno isto vrijeme, kao i roba kojoj se određuje vrijednost.
- (2) Gdje postoji više od jedne transakcijske vrijednosti jednake robe koja ispunjava sve zahtjeve, treba koristiti najnižu takvu vrijednost.

Odjeljak B. -Metoda 3." Transakcijska vrijednost slične robe"

Članak 25. (Definicija slične robe i isključenja)

- (1) Slična roba je roba koja:
  - a) liči robi kojoj se određuje carinska vrijednost u smislu komponentnih materijala i karakteristika,
  - b) izvršava iste funkcije i komercijalno je razmjenjiva s robom kojoj se određuje vrijednost,
  - c) je proizvedena u istoj zemlji s robom kojoj se određuje vrijednost,
  - d) je proizvedena od istog proizvođača kao i roba kojoj se određuje vrijednost.
- (2) Definicija slične robe isključuje uvezenu robu za koju je inženjering, umjetnički rad, itd. preuzet u zemlji uvoznici i koje pruža kupac proizvođaču robe besplatno ili po smanjenoj cijeni.
- (3) Gdje nema slične robe koju je proizveo isti proizvođač u zemlji proizvodnje robe kojoj se određuje vrijednost, slična roba koju je proizveo različit proizvođač u istoj zemlji može se uzeti u obzir.
- (4) Iste prilagodbe, kao u stavku (2) ovoga članka, treba učiniti tamo gdje je to odgovarajuće.

Članak 26. (Uvjeti za korištenje i primjena metode 3.)

- (1) Slična roba koja se koristi mora biti izvezena u zemlju uvoznicu u isto ili približno isto vrijeme kao roba kojoj se određuje vrijednost.
- (2) Gdje postoji više od jedne transakcijske vrijednosti slične robe koja ispunjava sve zahtjeve, treba koristiti najnižu takvu vrijednost.

Odjeljak C. - Metoda 4." Metoda odbijanja"- (Cijena po jedinici mjere)

Članak 27. (Osnova metode 4.)

Ovom metodom carinska vrijednost se određuje na temelju prodajne cijene u zemlji uvoznici robe kojoj se određuje carinska vrijednost ili jednake ili slične uvezene robe, umanjene za određene troškove koji se odnose na uvoz i prodaju robe.

Članak 28. (Uvjeti kod primjene metode 4.)

- (1) Prodaja u zemlji uvoznici mora zadovoljiti sljedeće uvjete:
  - a) da je roba preprodana u zemlji uvoznici u istom stanju u kojem je uvezena;

- b) da je prodaja robe kojoj se određuje vrijednost ili jednake ili slične robe izvršena u isto ili suštinski isto vrijeme u odnosu na uvoz navedene robe;
  - c) ako nije bilo prodaje jednake ili slične robe u isto ili približno isto vrijeme uvoza, dozvoljeno je koristiti cijene prodaje do 90 dana poslije uvoza robe kojoj se određuje carinska vrijednost;
  - d) ako nema prodaje jednake ili slične uvezene robe u stanju u kojem je uvezena a koji zadovoljava sve gore navedene kriterije, uvoznik može odlučiti da koristi prodajne cijene robe kojoj se određuje vrijednost nakon daljnjeg prerađivanja, pod uvjetom da se dodana vrijednost daljnjeg prerađivanja odbija;
  - e) kupac ne smije biti povezan s uvoznikom od kojeg kupuje robu na prvoj komercijalnoj razini poslije uvoza.
- (2) Cijena jedinice po kojoj se prodaje najveći broj jedinica mora biti utvrđena.
- (3) Komercijalni račun će se koristiti kao primarna osnova za uspostavljanje cijene po jedinici mjere.

Članak 29. (Vrijednost odbijanja)

Vrijednost odbijanja se određuje odbijanjem od ustanovljene cijene po jedinici mjere za skup sljedećih elemenata:

- a) provizije koje se obično ostvaruju po jedinici u svezi s prodajom robe u zemlji uvoznici, za robu iste kategorije ili vrste; ili
- b) profita i općih troškova koji se obično uzimaju po jedinici mjere prilikom prodaje u zemlji uvoznici za robu iste kategorije ili vrste; i
- c) uobičajenih troškova prijevoza, osiguranja i sličnih troškova nastalih unutar zemlje uvoznice;
- d) carinskih pristojbi i poreza zemlje uvoznice;
- e) vrijednosti dodane sklapanjem ili daljnjim prerađivanjem, kada je to primjenjivo.

Odjeljak D. - Metoda 5. "Proračunata vrijednost"- (Konstrukcijska vrijednost)

Članak 30. (Osnova metode 5.)

Ovom metodom carinska vrijednost se određuje na temelju troška proizvodnje robe kojoj se određuje carinska vrijednost i iznosa profita i općih troškova koji se obično pojavljuju u prodaji robe iste kategorije ili vrste iz zemlje izvoznice u zemlju uvoznicu.

Članak 31. (Utvrđivanje carinske vrijednosti metodom 5.)

Carinska vrijednost se izračunava na sljedeći način:

- a) prvo se odredi ukupna suma relevantnih troškova i vrijednosti:

- 1) materijali korišteni u proizvodnji uvezene robe,
  - 2) proizvodni ili drugi troškovi prerađivanja za uvezenu robu (izravna ili neizravna radna snaga, opći troškovi administracije, itd.);
- b) ako nisu uključeni u točku a) alineju 1) i 2) ovoga članka treba dodati:
- 1) troškove pakovanja i ostale troškove,
  - 2) troškove "roba i usluga" iz članka 17. ove Upute (podijeljene na razuman način, sukladno opće priznatim principima računovodstva),
  - 3) troškove za inženjerski rad, umjetnički rad, itd. preuzet u zemlji uvoznici i naplaćen proizvođaču;
- c) određena suma za profit i opće troškove, koja se obično reflektira u izvoznim prodajama u zemlji uvoznici, od strane proizvođača u zemlji izvoznici robe iste kategorije ili vrste;
- d) dodati troškove prijevoza, osiguranja i druge troškove do luke ili mjesta uvoza.

Članak 32.
(Redoslijed primjene metode 4. i 5.)

Redoslijed metode 4. i 5. može se zamijeniti, ali samo na zahtjev uvoznika, dok carinska ispostava nije u mogućnosti da donese odluku o ovakvoj zamjeni.

Odjeljak E. - Metoda 6. "Rezervna ili fleksibilna metoda"

Članak 33.
(Osnova metode 6.)

- (1) Kada se carinska vrijednost ne može odrediti na temelju bilo koje od metoda 1 - 5, određuje se fleksibilnom primjenom bilo koje od prethodnih metoda koji najbolje omogućava izračunavanje carinske vrijednosti.
- (2) Potrebno je uzeti u obzir uobičajen redoslijed primjene metoda 1 - 5.

Članak 34.
(Utvrdjivanje carinske vrijednosti metodom 6.)

- (1) Pri određivanju carinske vrijednosti ovom metodom, nisu dozvoljene proizvoljne, izmišljene ili zabranjene metode određivanja carinske vrijednosti.
- (2) Ovom metodom utvrđena carinska vrijednost treba biti pravedna, opravdana, jednoobrazna i neutralna, te u najvećoj mogućoj mjeri odražavati komercijalnu realnost.
- (3) Prema ovoj metodi, carinska vrijednost se ne smije zasnivati na:
  - a) prodajnoj cijeni robe koja je proizvedena u zemlji uvoznici;
  - b) većoj od dvije alternativne vrijednosti;
  - c) cijeni robe na domaćem tržištu zemlje izvoznice;

- d) troškovima proizvodnje, osim na temelju metode proračunate vrijednosti;
- e) cijeni robe za izvoz u treću zemlju,
- f) minimalnoj carinskoj vrijednosti i
- g) proizvoljnim ili izmišljenim vrijednostima.

Članak 35. **(Uporabe rezervnih metoda)**

(1) Transakcijska vrijednost

Kupac i prodavac su povezani i cijena je snižena usljed ove okolnosti. Može se odrediti iznos smanjenja cijene, te sukladno tome prilagoditi transakcijsku vrijednost.

(2) Jednaka roba

Zahtjev da se jednaka roba izvozi u isto ili približno isto vrijeme kao i roba kojoj se određuje carinska vrijednost može se protumačiti na više različitih načina; jednaka uvezena roba proizvedena u zemlji koja nije zemlja izvoznica robe kojoj se određuje carinska vrijednost mogla bi poslužiti kao osnova za određivanje carinske vrijednosti; mogla bi se koristiti carinska vrijednost slične uvezene robe određene odredbama članka 27. stavak 2. točka c) i d) Zakona.

(3) Slična roba

Zahtjev da se slična roba izvozi u isto ili približno isto vrijeme kao i roba kojoj se određuje carinska vrijednost može se protumačiti na više različitih načina; slična uvezena roba proizvedena u zemlji koja nije zemlja izvoznica robe kojoj se određuje carinska vrijednost mogla bi poslužiti kao osnova za određivanje carinske vrijednosti; mogla bi se koristiti carinska vrijednost slične uvezene robe određene odredbama članka 27. stavak 2. točka c) i d) Zakona.

(4) Metoda odbijanja – dedukcije

Zahtjev da se roba prodaje u "stanju u kojem je uvezena" iz članka 71. stavak 1. Odluke može se protumačiti na različite načine; zahtjev za "90 dana" mogao bi se primijeniti na prilagodljiv način.

(5) Transakcijska vrijednost se ne može koristiti za procjenjivanje vrijednosti uvezene robe sukladno sporazumu o iznajmljivanju ili lizingu, s mogućnošću kupovine, međutim tamo gdje nije moguće koristiti druge osnove procjenjivanja, vrijednost može biti zasnovana na metodi transakcijske vrijednosti koristeći cijenu "mogućnosti kupovanja" u sporazumu o iznajmljivanju, opravdano prilagođenu u cilju utvrđivanja vrijednosti.

Primjer(5) - prvi :

(godišnji troškovi za najamninu, ne uključujući održavanje)

Električni uređaj za razvrstavanje uvezen je od strane korisnika pod sporazumom o iznajmljivanju, čiji su glavni uvjeti da:

1. uvoznik dobavljaču unaprijed plaća godišnje troškove za najamninu (=Q) od 1.000.00 BAM;
2. uređaj instalira i održava dobavljač na račun uvoznika;

3. uvozne pristojbe i poreze snosi uvoznik; i
4. troškove prijevoza nakon uvoza robe snosi uvoznik.

Za uređaj je ispostavljena predračun u iznosu koji odgovara najamnini za 2 ½ godine. Nikakvo plaćanje se ne vrši u svezi s ovim računom. Uvrđeno je da se ovi uređaji neće prodavati, i da su dostupni samo korisnicima koji su spremni da se obavežu gore spomenutim ugovorom u razdoblju od 5 godina. Uvoznik i dobavljač nisu niti u kakvoj svezi. Vijek trajanja (=N) uređaja procijenjen je na 5 godina. Kamatna stope (R) je 15% godišnje.

Obračunavanje

$$\begin{aligned}
 \frac{Q \times \left[\left(1 + \frac{R}{100}\right)^N - 1 \right] \times \left(1 + \frac{R}{100}\right)}{\left(1 + \frac{R}{100}\right)^N \times \frac{R}{100}} &= \frac{1000 \times \left[\left(1 + \frac{15}{100}\right)^5 - 1 \right] \times \left(1 + \frac{15}{100}\right)}{\left(1 + \frac{15}{100}\right)^5 \times \frac{15}{100}} = \\
 &= \frac{1000 \times [(1 + 0,15)^5 - 1] \times (1 + 0,15)}{(1 + 0,15)^5 \times 0,15} = \frac{1000 \times [1,15^5 - 1] \times 1,15}{1,15^5 \times 0,15} = \\
 &= \frac{1000 \times [2,0113572 - 1] \times 1,15}{2,0113572 \times 0,15} = \frac{1000 \times 1,0113572 \times 1,15}{2,0113572 \times 0,15} = \frac{1163,06078}{0,30170358} = 3854,98
 \end{aligned}$$

3.855,00 BAM zaokruženo je u korist uvoznika. Obzirom da taj iznos predstavlja vrijednost na granici Bosne i Hercegovine, nisu potrebna daljnje prilagodbe.

Primjer (5) - drugi:

(godišnji troškovi za najamninu, uključujući održavanje i druge troškove)

Proizvođač lutaka uvozi uređaj za proizvodnju vještačke kose na temelju sporazuma o iznajmljivanju, čiji su glavni uvjeti:

1. uvoznik plaća dobavljaču najamninu od 1.000.00 BAM godišnje;
2. troškovi najamnine se plaćaju godišnje u ratama;
3. dobavljač besplatno vrši održavanje uređaja;
4. uvozne pristojbe i poreze snosi uvoznik; i
5. troškove isporuke do prostorija uvoznika snosi dobavljač.

Uređaj je fakturiran po nominalnoj cijeni za koju nije izvršeno nikakvo plaćanje. Uvoznik i dobavljač nisu niti u kakvoj svezi. Vijek trajanja (=N) uređaja procijenjen je na 13 godina, kamatne stope (R) je 15% godišnje. Prosječna cijena održavanja uređaja je 140 BAM godišnje.

Znači, $Q = (1000 - 140) = 860$, $R = 15\%$, $N=13$

Obračunavanje

$$\begin{aligned} \frac{Q \times \left[\left(1 + \frac{R}{100}\right)^n - 1 \right]}{\left(1 + \frac{R}{100}\right)^n \times \frac{R}{100}} &= \frac{1000 \times \left[\left(1 + \frac{15}{100}\right)^{13} - 1 \right]}{\left(1 + \frac{15}{100}\right)^{13} \times \frac{15}{100}} = \frac{860 \times [(1 + 0,15)^{13} - 1]}{(1 + 0,15)^{13} \times 0,15} \\ &= \frac{860 \times [1,15^{13} - 1]}{1,15^{13} \times 0,15} = \frac{860 \times [6,152788 - 1]}{6,152788 \times 0,15} = \frac{860 \times 5,152788}{6,152788 \times 0,15} = \frac{4431,39768}{0,92292} = 4801,50 \end{aligned}$$

Iznos od 4.801.00 BAM zaokruženo je u korist uvoznika. Odbijanje za dodatne troškove isporuke robe dalje od mjesta ulaska robe na carinsku teritoriju BiH smatra se odgovarajućim, i vrši se po normalnim pravilima, sukladno članku 21. ove Upute.

(6) Cijena koja ovisi od preprodajne cijene

Cijena je samo provizorno određena i prilagođavati će se na više ili niže vrijednosti, u ovisnosti od profita ostvarenog preprodajom robe, u biti u slučajevima kada se cijena plaća dobavljaču ali ne prije preprodaje robe na domaćem tržištu, mogla bi se primijeniti metoda transakcijske vrijednosti ukoliko je dostupna odgovarajuća dokumentacija (na primjer: cjenik), a ukoliko ovo nije slučaj i sve ostale sukcesivne metode nisu primjenjive, carinska vrijednost će se određivati pomoću fleksibilne metode.

(7) Prilikom primjene rezervne metode, ukoliko se više od jedne metode može primijeniti na fleksibilan način, potrebno je uzeti u obzir uobičajen redosljed za uporabu metoda od 1 do 5.

(8) U slučaju carinskog prekršaja (na primjer: ukoliko deklarant pokuša umanjiti transakcijsku vrijednost), ta radnja ne mora neizostavno dovesti do fleksibilne metode kao jedinog vida sankcioniranja, te u takvim slučajevima carinski organi će inicirati prekršajni postupak protiv osumnjičenog za prekršaj a tijekom postupka carinski organi će pokušati odrediti stvarno plaćenu ili plativu cijenu prodavcu (ili otkriti podatke koji služe kao potpora sukcesivnoj metodi) kako bi se utvrdila carinska vrijednost.

DIO TREĆI IZJAVA O VRIJEDNOSTI

Članak 36.

(Izjava o utvrđivanju carinske vrijednosti)

- (1) Izjava o carinskoj vrijednosti predstavlja izjavu u kojoj deklarant daje potrebne podatke za utvrđivanje carinske vrijednosti uvezene robe.
- (2) Uz izjavu o carinskoj vrijednosti uglavnom se prilažu i određeni dokumenti, koji potvrđuju podatke dane u izjavi.
- (3) Kada su podatci iz stavka (2) ovoga članka nedovoljni, dani u dokumentiranom ili bilo kojem drugom obliku, carinski organi imaju pravo zatražiti od deklaranta da predoči dodatne pojedinosti ili podatke.
- (4) Pojedinosti vezane za izjavu navode se u Prilogu 13. Odluke (Obrazac D.V.1).

- (5) Popunjena carinska izjava, na odgovarajućem obrascu, mora se priložiti uz svaku carinsku prijavu za robu za koju se plaćaju ad valorem carinske pristojbe.
- (6) Carinski organi mogu povući zahtjev za prikazivanjem obrasca D.V.1 kada:
  - a) ukupna carinska vrijednost jedne pošiljke je 8.000.00 BAM ili manje,
  - b) roba nije komercijalne prirode, (na primjer: predmeti za osobnu uporabu),
  - c) podnošenje dodatnih podataka nije neophodno za primjenu Carinske tarife BiH, (na primjer: nisu predviđene ad valorem pristojbe).
- (7) Izjavu o vrijednosti potpisuje osoba, fizička ili pravna, koja:
  - a) živi ili ima poslovno sjedište u BiH
  - b) posjeduje sve raspoložive podatke koji su potrebni kako bi se odgovorilo na pitanja u obrascu,
- (8) Osoba koja potpisuje obrazac za neko poduzeće mora biti:
  - a) ravnatelj,
  - b) revizor financija,
  - c) tajnik kompanije,
  - d) partner,
  - e) rukovoditelj ili
  - f) sam vlasnik.
- (9) Ukoliko izjavu potpiše zaposlenik, jedno od gore navedenih osoba mora osigurati pisano ovlaštenje za to.
- (10) Posrednik ima pravo dati izjavu, pod uvjetom:
  - a) da mu je dano odobrenje u pisanoj formi od strane jedne od odgovornih osoba navedenih u stavku (8) ovoga članka,
  - b) da je posrednik spreman prihvatiti odgovornosti propisane člankom 37. ove Upute.

Članak 37. (Prava carinskih organa)

- (1) Carinski organi imaju pravo, bez obzira na propisano člankom 36. ove Upute, da od osobe koja nije deklarant zahtijevaju dokumente, (na primjer: kada postoji zahtjev za odbijanje u kupovnoj proviziji i carinski organi smatraju da je račun izdan od strane proizvođača uvezene robe potrebna za utvrđivanje njezinog iznosa).
- (2) Carinski organi mogu zatražiti od drugih strana, koje nisu davatelji izjave da osigura potrebnu dokumentaciju (na primjer: od proizvođača ili od kupovnog posrednika).

Članak 38. (Odgovornost davatelja izjave)

- (1) Potpisivanjem i podnošenjem obrasca, davatelj izjave prihvata odgovornost za točnost i potpunost danih podataka, te za svaki obrazac "Nastavak DV-a Bis" podnesen zajedno za obrascem kao i za vjerodostojnost svih popratnih dokumenata.
- (2) Davatelj izjave prihvata odgovornost da osigura sve dodatne informacije ili dokumente potrebne za utvrđivanje carinske vrijednosti robe.

Članak 39.

(Provjera potrebnih dokaza na temelju različitih metoda za utvrđivanje vrijednosti)

- (1) Broj i priroda dokumenata koji su potrebni za utvrđivanje carinske vrijednosti ovise od metoda određivanja carinske vrijednosti, koji se upotrebljava.
- (2) Kao vjerodostojni dokazi koji se obično zahtijevaju su sljedeći dokumenti kod:

a) Metoda 1 (transakcijska vrijednost):

- (1) račun - dokument koji izdaje prodavac, tj. dokument koji daje podatke o cijeni, količini i opisu svakog predmeta ili vrste uvezene robe;
- (2) kupoprodajni ugovor (polje 5 obrasca D.V.1) – može se zahtijevati kao potpora različitim vidovima računa, kao što su:
  - svako moguće ograničenje, uvjet ili naknada (polje 8 obrasca D.V.1);
  - svaki mogući sporazum između prodavca i kupca koji utječe na carinsku vrijednost robe (polje 9(b) i polje 16 obrasca D.V.1);
  - troškovi pomenuti u polju 20 obrasca D.V.1 (aktivnosti koje se poduzimaju nakon uvoza);
  - valuta u kojoj je cijena utvrđena;
- (3) ugovori i ostali dokumenti u svezi s pravima proizvodnje uvezene robe;
- (4) ugovor o naknadama za autorska prava - kako bi se utvrdilo da li bi naknada za autorska prava (polje 9(a) obrasca D.V.1) trebala biti uključena u carinsku vrijednost i ukoliko je to slučaj, u kojem iznosu (polje 15 obrasca D.V.1);
- (5) ugovor agencije (posrednika) za utvrđivanje dodatnih troškova za provizije i brokerske naknade (polje 13(a) i (b) obrasca D.V.1) ili za izuzimanje od kupovne provizije;
- (6) dokumenti vezani za prijevoz i osiguranje u svrhu, između ostalog, određivanja i sljedećeg:
  - uvjeta dostavljanja (polje 3 obrasca D.V.1);
  - troškova dostavljanja do mjesta ulaska robe u carinsku teritoriju (polje 17);
  - troškova prijevoza nakon dolaska na mjesto ulaska robe (polje 19);
- (7) Evidencija o računovodstvu, naročito evidencija uvoznika ili kupca, iz razloga provjeravanja stvarnog transfera novca izvozniku ili prodavcu.
- (8) Ostali dokumenti, na primjer:
  - u svezi s vlasništvom kompanija uključenih u transakciju, za utvrđivanje moguće sveze između prodavca i kupca;
  - račun i kupoprodajni ugovor ili transfer troškova za kvote;
  - račun za plaćanja izvršen za uvjerenja o vjerodostojnosti;
  - ugovori za reklamu, plasman robe i druge aktivnosti koje se poduzimaju nakon uvoza;
  - financijski dokumenti, npr. za utvrđivanje iznosa kamatnih stopa;
  - ugovori, sporazumi o korištenju licenci i druga dokumentacija koja se odnosi na autorska prava.

b) Metoda 2 (jednaka roba):

- (1) račun ili drugi dokaz koji jasno pokazuje količinu i opis uvezene robe
- (2) dokumentirani dokaz prijave za jednaku robu kojoj je određena carinska vrijednost metodom 1;
- (3) dokaz o troškovima prijevoza i osiguranja (po zahtjevu);
- (4) dokaz koji se odnosi na nastale pribitne i/ili odbitne stavke;
- (5) dokaz da je moguće napraviti prilagodbu za količinu i razliku u vrsti transakcije.

c) Metoda 3 (slična roba):

Dokumenti navedeni u točki b) ovoga članka (metode 2), uzimajući u obzir i provjeru za sličnu robu po metodi 1.

d) Metoda 4 (metoda dedukcije/odbijanja):

- (1) kontrola radnih listi kojim se objašnjava kako je određena carinska vrijednost;
- (2) račun ili drugi dokaz koji navodi količine i opise uvezene robe;
- (3) prodajni račun ili drugi dokaz koji pokazuje da je uvezena roba ili jednaka ili slična uvezena roba prodana u zemlji uvoznici i da je računanje zasnovano na jediničnoj cijeni prodaje u zemlji uvoznici, u najvećoj ukupnoj količini prodaje;
- (4) izjava ili drugi dokaz koji do pojedinosti prikazuje odbitke od jedinične cijene, te izjava da je odbitak suma provizija ili profita i općih troškova, u suglasnosti s granom industrije.

e) Metoda 5 (proračunata vrijednost):

- (1) kontrola radnih listi kojima se ukazuje kako je vrijednost proračunata, podržana detaljnim troškovima proizvodnje, uz dodatke za profit i opće troškove i izjava da su ove sume suglasne s onim koje inače preovladavaju u industriji, po najboljem uvoznikovom znanju;
- (2) dokaz o troškovima prijevoza i osiguranja, po zahtjevu;
- (3) dokaz koji se odnosi na ostale dodatke i/ili odbitke.

f) Metoda 6 (rezervna ili fleksibilna metoda):

Odgovarajuće informacije za podršku metode koja se koristi u izračunavanju deklariranih vrijednosti.

DIO ČETVRTI DOKUMENTI

Članak 40. (Forma dokumenata)

- (1) Valjani dokumenti su dokazi o vrijednosti robe, čija forma u kojoj se podnose može biti različita.
- (2) Glavna funkcija dokumenata je da prikažu komercijalni status robe, sadržavajući pojedinosti u svezi transakcija na koje se odnose.
- (3) Carinski organi prihvataju svaki dokumenat, bez obzira na formu takvog dokumenta, sve dok:
  - a) vjerodostojnost dokumenta nije dovedena u pitanje, i
  - b) podatci sadržani u dokumentu služe kao odgovarajuća potpora pojedinostima danim u izjavi ili potrebnim informacijama.

Primjer:

Različite forme dokumenata

Kupac navodi robu koju je primio i cijenu te robe u dokumentu.

Kupac i prodavac se ugovorom unaprijed dogovaraju da je takva vrsta dokumentacije prihvatljiva za ovu svrhu.

Podatci sadržani u ovom dokumentu isti su kao i podatci koji su uglavnom sadržani u računu. Činjenica da je kupac, a ne prodavac, taj koji izdaje dokument ne implicira da isti mora biti odbijen temeljem članka 92. Odluke.

- (4) Carinski organi mogu prihvatiti ovaj dokument za utvrđivanje carinske vrijednosti uvezene robe na temelju pojedinačnih slučajeva, uzimajući u obzir:
  - a) mogućnosti za provjeravanje podataka sadržanih u dokumentu,
  - b) pouzdanost kupca i
  - c) podatci koji su dostupni iz kupoprodajnog ugovora.
- (5) Forma dokumenata se može razlikovati u ovisnosti od sredstava koja se koriste za njihovo slanje (na primjer: preslike poslane faksom), a carinski organi mogu prihvatiti bilo koji takav dokumenat ili druge vidove dokaza koji su predmetom gore pomenutih uvjeta.

Članak 41. (Račun)

- (1) Račun je dokument koji nabroja robu koja je isporučena, poslana ili ustupljena, zajedno s relevantnim cijenama robe i troškovima za njihovo slanje koji može sadržavati oznake pošiljke, količinu, opis robe i eventualne prilagodbe konačnom iznosu i obično je potreban da se izvrši plaćanje.
- (2) Račun može biti u svim vrstama i formatima.

Primjeri:

Račun može biti stručno i profesionalno sastavljen i odštampan, ali može biti i jednostavan i rukom ispisan, pod uvjetom da pruža sve neophodne elemente potrebne za utvrđivanje carinske vrijednosti.

Svaki format i oblik je prihvatljiv.

Ponekad ručno napisan račun može otkriti da se radi o malom poduzeću ili poduzeću koje možda ima ograničeno iskustvo s izvoznim dokumentima, u takvim okolnostima, poželjno je detaljnije ispitivanje dokumenata.

- (3) Uobičajeno je za inozemne proizvođače ili dobavljače robe da račun pošalju izravno kupcu.
- (4) Inozemni posrednik (prodajni ili kupovni) povremeno može biti uključen u prodaju robe, u tom slučaju posrednikov račun, koji prikazuje cijenu robe, šalje se kupcu zajedno s njegovom provizijom, a alternativno kupac može primiti dva računa, jedan od proizvođača / dobavljača i jedan od prodajnog ili kupovnog posrednika.
- (5) Činjenica ponovnog fakturiranja ne mora poricati postojanje prodaje za izvoz u zemlju uvoznicu, niti prihvatljivost transakcijske vrijednosti, međutim ako carinski organi sumnjaju u transakciju, mogu zatražiti kupoprodajni ugovor, radi daljnje provjere.
- (6) Za potrebe carinskih organa, račun:
  - a) ne mora biti potpisan, niti mora biti izvorni primjerak,
  - b) može biti označen sa "samo za carinsku uporabu" ili "predračun" (ili slično tome), koji bi trebao biti prihvatljiv u izvjesnim okolnostima za robu (na primjer: poklone, uzorke) koja nije predmet prodaje, međutim za robu koja je prodana takvi bi se računi smatrali privremenim i trebali bi se naknadno zamijeniti konačnim računom,
  - c) mora biti preveden, ukoliko to zahtijevaju carinski organi.

Članak 42.

(Dokument poslan teleksom ili telefaksom)

- (1) Kada se račun dostavlja kao teleks ili slična poruka, on može biti prihvaćen kao konačni dokument.
- (2) Ako je teleks ili poruka dana kao informacija unaprijed umjesto konačnog računa, od deklaranta se može zahtijevati da sačini račun za carinsko postupanje.
- (3) Ako se teleks – informacija smatra neadekvatnom ili sumnjivom (na primjer: vrijednost robe nije prikazana ili su vrijednosti unesene rukom), ali ne postoji sumnja u prijevaru, od deklaranta se može zahtijevati da u određenom vremenskom roku predoči račun, dok se čeka na račun roba može biti puštena pod dovoljnim jamstvom u obliku zaloga, depozita ili nekog drugog odgovarajućeg instrumenta.

Članak 43.
(Tovarni list)

- (1) Tovarni list je potvrda za robu primljenu za isporuku s pisanom obvezom prijevoznika (obično prijevoznička kompanija) pošiljatelju da će primljena roba biti dostavljena primatelju u istom stanju u kakvom je i primljena.
- (2) Kao dokument prava vlasništva koji se tiče tereta, posjedovanje teretnog lista je "na prvi pogled" (prima facie) dokaz vlasništva robe i dokument je prenosiv.
- (3) Pošto je tovarni list dokument o vlasništvu i može biti izgubljen, uobičajena je praksa da postoje "kompleti" od dva ili tri primjerka.
- (4) Kada je jedan primjerak potpisan na poleđini, izvornik kompleta se predaje po primanju robe.
- (5) Ako računu nedostaju bilo kakvi detalji koji se tiču carinskog postupka, zahtijeva se tovarni list jer:
  - a) tovarni list obično sadrži informacije o vozarini za robu
  - b) tovarni list, osim vozarine, može također uključiti ostale troškove isporuke robe, kao što su cijena punjenja kontejnera, i lučki troškovi
  - c) tovarni list sadrži i druge podatke, kao što su ime pošiljatelja i kupca, luka utovara, oznake i brojevi za identificiranje pošiljke zajedno s količinama, težinama i kratkim opisom robe, itd.

Članak 44.
(CMR - Kamionski tovarni list)

- (1) CMR (Convention relative au contrat de transport international de marchandises par route) je lista o pošiljci koja potvrđuje da je prijevoznik (na primjer: kompanija za vuču vozila na cesti) primio robu i da ugovor o prijevozu postoji između prodavca i prijevoznika.
- (2) CMR nije dokument o vlasništvu, za razliku od tovarnog lista, i ne daje svome nositelju i/ili prijevozniku prava vlasništva ili posjedovanja robe.
- (3) CMR liste se izdaje u tri primjerka i to jedan primjerak za prodavca, drugi za prijevoznika, dok treći primjerak putuje s robom do njenog krajnjeg odredišta.
- (4) Prijevoznik je odgovoran za bilo kakav gubitak, štetu ili odlaganje pošiljke sve do njene isporuke a prodavac je odgovoran za bilo kakav gubitak ili štetu koju prijevoznik može pretrpjeti kao posljedicu nepravilnosti podataka datih u CMR listi.

Članak 45.
(Tovarnica u zračnom saobraćaju)

- (1) Tovarnica u zračnom saobraćaju je dokument koji pokriva prijevoz robe zračnim putem.
- (2) Tovarnica u zračnom saobraćaju je potvrda zrakoplovne kompanije da je primila robu koja je u njoj navedena za otpremu zračnim putem do imenovanog primatelja i ista se izdaje pošiljatelju.

- (3) Prijevoznik izdaje primatelju narudžbenicu za isporuku, radi ispunjavanja svoje obveze obavješćavanja primatelja o dolasku robe.
- (4) Tovarnica u zračnom saobraćaju nije dokument o vlasništvu i neprenosiva je.
- (5) Tovarnica služi kao:
  - a) potvrda o primanju robe za isporuku,
  - b) otpremnica na kojoj su nabrojani propratni dokumenti i, ako je potrebno, posebne usluge pošiljatelja,
  - c) vrsta računa koji dokazuje troškove prijevoza,
  - d) potvrda osiguranja, ako je osiguranje organizirano preko zrakoplovne kompanije,
  - e) dokument za uvozne, izvozne i tranzitne zahtjeve carinskih organa,
  - f) priznanice za isporuku.

DIO PETI ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 46. (Prestanak važenja ranijih propisa)

Danom stupanja na snagu ove Upute, prestaju važiti svi propisi kojima su regulirana pitanja koja su predmet ove Upute, osim propisa navedenih u članku 2. ove Upute.

Članak 47. (Stupanje na snagu)

Ova Uputa stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", a biti će objavljena i na Web stranici Uprave za neizravno oporezivanje BiH.

Prilog : Međunarodni trgovački termini (Incoterms 2000)

Broj: 02 – 3090/07
Datum: 07. 09. 2007. godine

RAVNATELJ
Kemal Čaušević

Incoterms 2000

Skraćenice	Objašnjenje
EXW	Ex Works – Franko fabrika Ovaj termin se koristi za bilo koji vid prijevoza. EXW se odnosi na robu dostupnu samo u prostorijama prodavca. Kupac je odgovoran za utovar robe na kamion ili u kontejner u prostorijama prodavca, te za naknadne troškove i rizike.
FCA	Free Carrier – Franko prevoznik Isporuka robe na kamionu, u željezničkom vagonu ili kontejneru do određene točke (depoa), koja se obično nalazi u prostorijama prodavca, ili do ugovorene željezničke stanice ili ugovorenog cargo terminala ili pod zaštitu prijevoznika, o trošku prodavca. Točka (depo) podrijetla može, ali ne mora, biti mjesto za carinjenje robe.
FAS	Free Alongside Ship – Franko uz bok broda Roba je smještena u hangaru u pristaništu ili uz bok broda, na doku ili na barži za utovar i istovar, u blizini opreme za utovar tako da se može utovariti na brod na trošak prodavca. Kupac je odgovoran za troškove utovara, tovarine/vozarine, osiguranja tereta, te druge troškove i rizike.
FOB	Free On Board – Franko brod Isporuka robe na palubu plovila u ugovorenoj luci podrijetla (utovar), o trošku prodavca. Kupac snosi troškove tovarine/vozarine, osiguranja tereta, te druge troškove i rizike.
CFR	Cost and Freight – Cijena s vozarinom Isporuka robe u ugovorenu odredišnu luku (istovar), na trošak prodavca. Kupac je odgovoran za osiguranje tereta, te druge troškove i rizike. Ranije je za pojam CFR korištena oznaka C&F.
CIF	Cost, Insurance and Freight – Cijena sa osiguranjem i vozarinom Prodavac snosi troškove osiguranja tereta i isporuke robe u ugovorenu luku. Kupac je odgovoran za troškove uvoznog carinjenja, te druge troškove i rizike.
CPT	Carriage Paid To – Vozarina plaćena do Prodavac snosi troškove isporuke robe do ugovorenog odredišnog mjesta (istovar). Kupac preuzima odgovornost za osiguranje tereta, uvezno carinjenje, plaćanje carinskih pristojbi i poreza, te druge troškove i rizike.

CIP	<p>Carriage and Insurance Paid To – Vozarina i osiguranje plaćeni</p> <p>Prodavac snosi troškove isporuke robe i osiguranja tereta do ugovorenog odredišnog mjesta (istovar). Kupac preuzima odgovornost za uvezno carinjenje, plaćanje carinskih pristojbi i poreza, te druge troškove i rizike.</p>
DAF	<p>Delivered At Frontier – Isporučeno na granici</p> <p>Prodavac snosi troškove za isporuku robe do točno ugovorenog mjesta na granici. Kupac je odgovoran za uvezno carinjenje, plaćanje carinskih pristojbi i poreza, te druge troškove i rizike.</p>
DES	<p>Delivered Ex Ship – Isporučeno franko brod</p> <p>Isporuka robe na palubu plovila u ugovorenoj odredišnoj luci (istovar) o trošku prodavca. Kupac preuzima troškove istovara, uveznog carinjenja, plaćanje carinskih pristojbi i poreza, te druge troškove i rizike.</p>
DEQ	<p>Delivered Ex Quay – Isporučeno franko obala</p> <p>Isporuka robe do odredišnog pristaništa (luke) o trošku prodavca. Prodavac je odgovoran za uvezno carinjenje i plaćanje carinskih pristojbi i poreza kupca. Kupac preuzima troškove osiguranja tereta, te druge troškove i rizike.</p>
DDU	<p>Delivered Duty Unpaid – Isporučeno neocarinjeno</p> <p>Prodavac snosi troškove za isporuku robe i osiguranje tereta do krajnje odredišne točke, koja je često gradilište ili prostorije kupca. Kupac preuzima troškove uveznog carinjenja i plaćanje carinskih pristojbi i poreza. Prodavac može odlučiti da ne izvrši osiguranje robe na vlastiti rizik.</p>
DDP	<p>Delivered Duty Paid – Isporučeno ocarinjeno</p> <p>Prodavac snosi većinu troškova, koji uključuju osiguranje tereta, uvezno carinjenje i plaćanje carinskih pristojbi i poreza (s izuzimanjem PDV-a na uvoz) kupca, i isporuku robe do krajnjeg odredišta, koje je često gradilište ili prostorije kupca. Prodavac može odlučiti da ne izvrši osiguranje robe na vlastiti rizik.</p>

	EXW	FCA	FAS	FOB	CFR	CIF	CPT	CIP		DAF	DES	DDU	DDP	DEQ
USLUGE	Franko fabrika	Franko prijevoznik	Franko uz bok broda	Franko brod	Cijena s vozarinom	Cijena s osiguranjem i vozarinom	Vozarina plaćena do	Vozarina i osiguranje plaćeni do	Isporučeno na granici	Isporučeno franko brod	Isporučeno neocarinjeno	Isporučeno ocarinjeno	Isporučeno franko obala	
Skladištenje	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Radna snaga u skladištu	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Ambalaža za izvoz	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Troškovi utovara	K	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Vozarina nakon ulaska robe u zemlju	K	K /P*	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Troškovi terminala	K	K	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Troškovi za otpremničke usluge	K	K	K	K	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Utovar na plovilo	K	K	K	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Troškovi okeanskog /morskog prijevoza	K	K	K	K	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Troškovi po dolasku do odredišta	K	K	K	K	K	K	P	P	K	K	P	P	K	K
Carinske pristojbe, porezi i troškovi carinjenja	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K	P	K	K
Isporučka do odredišta	K	K	K	K	K	K	K	K	K	K	P	P	K	K